

Stanislav Blaha: Proč se tolik lže o průběžném důchodovém systému?

- CZ24 News | 14. září 2023

ČESKO: Pokud se diskutuje o důchodovém systému v ČR a jeho “neudržitelnosti”, argumenty se většinou smrsknou na toto tvrzení: Jeden zaměstnanec v budoucnosti nemůže uživit tři důchodce; důchodci vydírají stát a měli by být solidární se svými vnoučaty.

Přemýšleli jste o tom, jaké jsou parametry průběžného penzijního systému?

Pokud se diskutuje o důchodovém systému v ČR a jeho “neudržitelnosti”, argumenty se většinou smrsknou na tato tvrzení: “Jeden zaměstnanec v budoucnosti nemůže uživit tři důchodce” a důchodci vydírají stát a měli by být solidární se svými vnoučaty.

Pokud máte jisté pochybnosti o tom, co se na nás v souvislosti s “důchodovou reformou” valí z našich masmédií, tak čtete dobře. Opravdu je načase rozproudit opravdovou debatu o tom, jak tento robustní a poměrně stabilní systém udržet a vylepšit k všeobecné spokojenosti jeho “nedobrovolných sponzorů”, z nichž se po čase stávají “nespokojení uživatelé”.

Popis systému

Průběžný penzijní systém je principiálně založen na tom, že peníze *dnes* vybrané od plátců pojištění (zaměstnanců, zaměstnavatelů a OSVČ) *zítra* skončí na účtech penzistů. Jeho zdánlivou nevýhodou je to, že peníze nejsou zhodnoceny (tedy ochráněny před inflací), jeho skutečnou výhodou je to, že se velmi těžko rozkrádá. Proti inflaci lze průběžný penzijní systém ochránit pravidelnou valorizací ...a rozumné vlády to dělají. Proti rozkradení lze systém chránit důslednou veřejnou kontrolou ...a tady máme jako občanská společnost opravdu máslo na hlavě.

Těm ideologicky zatvrzelejším čtenářům nabízím následující srovnání státního a privátního systému. Zhodnocení u soukromých penzijních fondů působících v ČR od finanční krize v roce 2008 výrazně zaostává za mírou inflace. ([ZDE](#) a [ZDE](#)). A existují země, které už před deseti lety měly dlouholeté zkušenosti z působení soukromých penzijních fondů. Chilské zkušenosti s povinným spořením u privátních penzijních fondů jsme tehdy popisovali [ZDE](#) a rakouskou velkou penzijní loupež [ZDE](#). Tudy cesta nevede, pokud tedy nejde o českou cestu mafiánského kapitalismu.

Parametry průběžného penzijního systému

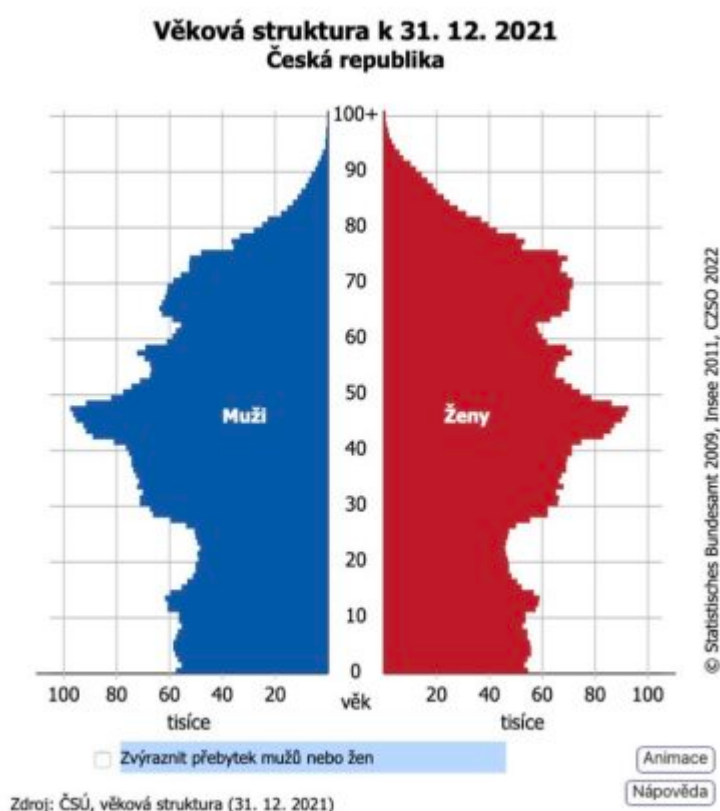
Definujme si parametry, na nichž (podle mého názoru) závisí průměrný náhradový poměr, tedy poměr mezi v daném roce vyplaceným průměrným důchodem a průměrnou hrubou mzdou. Z tohoto průměrného náhradového poměru by měl vycházet výpočet konkrétního důchodu, se zachováním zásad zásluhovosti a solidarity. Tyto parametry si můžeme rozdělit do několika skupin.

Demografické parametry

Demografické parametry jsou dány přístupem dané populace ke své reprodukci a zahrnují:

- Porodnost
- Migraci obyvatel, především poměr mezi imigrací a emigrací
- Průměrný věk dožití

Není tajemstvím, že si v těchto parametrech nevedeme dobře a že jako národ spějeme k zániku. Přestože jsou hlavním argumentem pro “penzijní reformu”, v podstatě všechny polistopadové vlády se odmítly zásadním problémem našeho vymírání zabývat, natož ho řešit. Argumentem pro to bylo, že snaha vlády zvýšit porodnost či nějakým podstatným způsobem regulovat migraci zavání sociálním inženýrstvím, ale ono je to přesně naopak: Snahy o omezení reprodukce a podpora nekontrolované migrace jsou sociálním inženýrstvím par excellence, přičemž níže uvedený graf signalizuje opravdu velký průšvih:



Demografické parametry by tedy měly každou normální vládu zdravého rozumu vést k tomu, aby jednak zabezpečila rostoucí množství důchodců a jednak urychleně řešila otázku sociálního zabezpečení mladých rodin. Jenže nejsme v Rusku, kde Putin vede válku a současně postavil valorizaci příjmů rodin s dětmi na první místo.

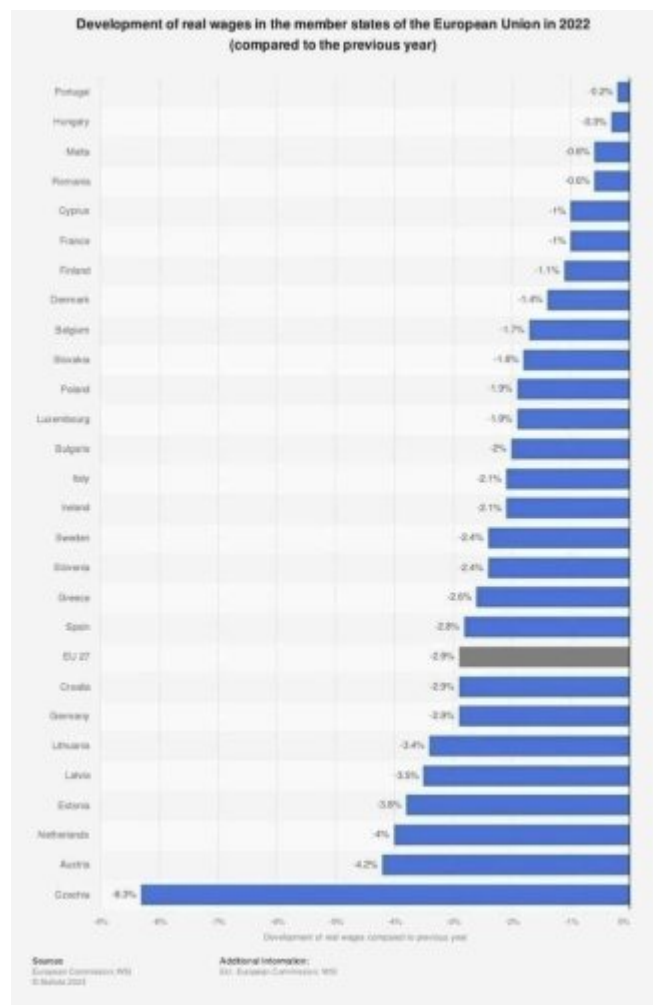
Socioekonomické parametry

Tyto parametry jsou zpravidla dány dlouhodobým vývojem a fází ekonomického cyklu:

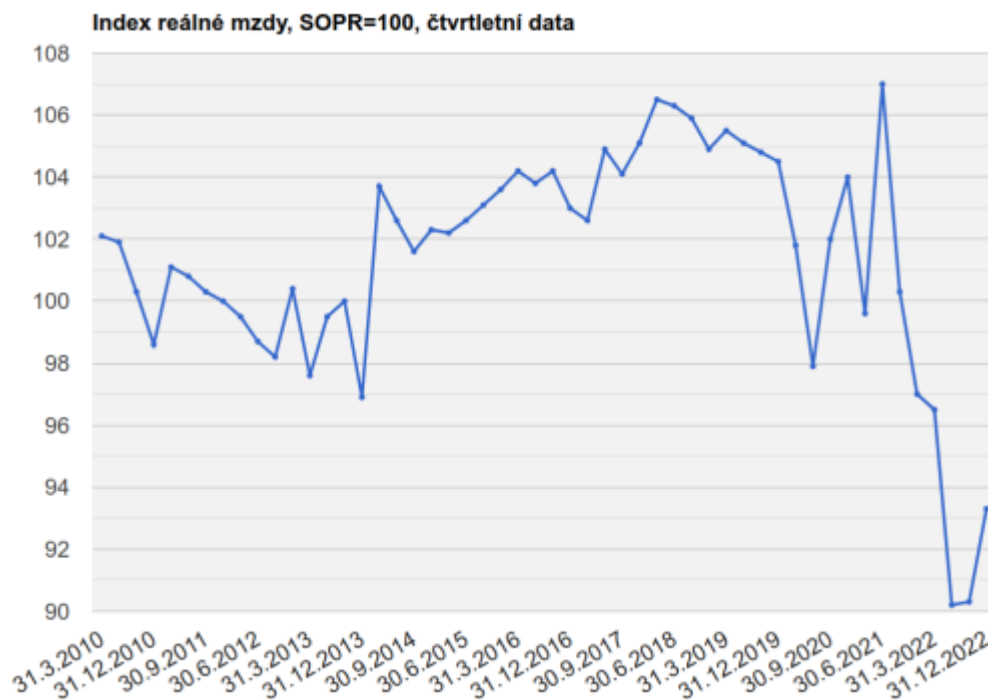
- Průměrná hrubá mzda (a také průměrná výše vyměřovacího základu pro OSVČ)
- Průměrný věk nástupu do prvního zaměstnání
- Míra nezaměstnanosti

Průměrný věk nástupu do prvního zaměstnání se neustále prodlužuje. Příjmy obyvatel jsou v porovnání s naší produktivitou práce dlouhodobě podprůměrné, a to i přes poměrně nízkou nezaměstnanost. Nikdo kompetentní se tím reálně nezabývá. V neoliberalismu si chudí sami mohou

za to, že jsou chudí. Z toho plyne, že neexistuje žádná tendence k pozitivní změně trendu, spíše naopak. Podívejte se na tyto grafy, které ukazují srovnání reálné mzdy se zeměmi EU.



A podívejte se, co udělala s reálnou mzdou rozjetá inflace od roku 2022. Na rozdíl od válčícího Putina ji česká (zatím jen do války bubnující) pětikolka nehodlá nijak kompenzovat.



Jak již bylo řečeno, chudí ať chudnou a nepletou se vládě do odpovědné práce pro voličský lid.

Technické a politické parametry

Tyto parametry může měnit politická reprezentace v závislosti na tom, zda chce průběžný penzijní systém rozvíjet, nechat ho jen tak přežívat, či ho úplně zničit. Patří mezi ně:

- Sazby sociálního pojištění (pro zaměstnance, zaměstnavatele, OSVČ a státní pojištěnce)
- Vládou stanovený minimální věk odchodu do důchodu
- Vládou stanovený minimální počet odpracovaných let
- Průměrný věk při skutečném odchodu do důchodu
- Způsob krácení výše důchodu při předčasném odchodu do důchodu
- Nastavený způsob valorizace důchodů podle inflace a růstu nominálních mezd
- Druhy vyplácených důchodů (tedy zda se kromě starobních vyplácí i důchody invalidní, pozůstalostní apod.)
- Míra degresivity důchodů ve vztahu k celkovým odvodům žadatele o důchod
- Náklady na správu systému
- Způsob řešení (či neřešení) disbalancí mezi příjmy a výdaji průběžného penzijního systému

Následující graf ukazuje, že i české relativně nízké příjmy by bez problémů byly schopny kompenzovat nároky průběžného důchodového systému.



Takže bychom se v této souvislosti měli naši milé vlády ptát, pro koho v Česku zavádí platovou bídu. Její morální povinností by mělo být, že bude výpadek ve mzdách kompenzovat štedřejším důchodovým systémem.

“Tajné” parametry

Pokud se podíváme za oponu a půjdeme do hloubky, zjistíme, že důvodem nízkých důchodů a nesouladu mezi příjmy a výdaji důchodového systému jsou:

1. Přejít našeho národního hospodářství do koloniálního režimu, kdy každý rok z této země odtékají stamiliardy v podobě zisků zahraničních koncernů.
2. Z tohoto koloniálního systému vyplývající nízké mzdy neodpovídající naší produktivitě práce (ČR má cca 70 - 80% produktivitu práce a cca třetinové mzdy v porovnání s Německem)
3. Přitom všem máme v rámci EU podprůměrný podíl vyplácených starobních důchodů na HDP (Podle této studie Národní rozpočtové rady činily v roce 2017 hrubé výdaje na penze v Německu 8,5 % HDP a v České republice 6,8 % HDP.)

Jádro problému

Thomas Piketty ve svých pracích tvrdí, že v posledních cca 40 letech dochází k výrazné změně, která spočívá v tom, že v důsledku globalizace a neoliberálních reforem čím dál větší díl společností vytvořených hodnot dostávají vlastníci kapitálu, přičemž mzdy stagnují.

Dle výzkumu francouzského ekonoma Thomase Pikettyho činil mezi lety 2010 a 2016 odliv zisků z ČR do EU ekvivalent 7.6% českého HDP za rok, zatímco čistý příjem z převodů z EU do ČR (investice, dotace apod.) tvořily ekvivalent 1.9% českého HDP za rok, z čehož Piketty vyvozuje, že státy západní Evropy z ČR (a také z ostatních států Visegrádské skupiny) získávají několikanásobně větší množství kapitálu, než ČR (a státy Visegrádu) získává z EU. Tohle je dle Pikettyho přímým následkem toho, že velkou část kapitálu (firem, nemovitostí apod.) v ČR vlastní zahraniční vlastníci ze států jako Německo, Rakousko či Francie, kteří využívají své pozice síly k udržování nízkých platů v ČR a odvádění takhle vytvořených vysokých zisků k sobě.

([Wikipedia](#))

V posledních dvou letech můžeme v ČR sledovat dokonce pokles reálných mezd, přičemž zde operující nadnárodní koncerny hlásí rekordní zisky. Za rok 2022 oteklo z ČR jen na dividendách asi čtvrt bilionu korun, [odhady celkového odtoku kapitálu se pohybují někde mezi 500 a 700 miliardami korun ročně](#). Přesto se diskuse nevede o "nenažraných koncernech" a jejich nedostatku solidarity se svými zaměstnanci. Jen v naší zemi si vytvářejí pomocí vzdělaných a disciplinovaných občanů pohádkové zisky. Zato se vede debata o "nenažraných důchodcích" a jejich nedostatku solidarity se svými dětmi a vnuky. A těm se vládní propaganda snaží vnutit myšlenku, že žádné důchody brát nebudou. Takže o úniku kapitálu a zisků ze země se mlčí a prorožimní propagandou se rozsévá mezigenerační nenávist.

Poslanci a vláda se nestarají o reálné důchody, ale o důchodovou propagandu

Žádný oddělený důchodový účet neexistuje, všechny příjmy jdou do společného měšce. Jen na našich poslancích a vládě závisí, na co budou použity. Rozpočet má ze své podstaty omezené příjmy, a je jen věcí politických priorit parlamentu a vlády, které výdaje se sníží a které zvýší.

Pokud bychom přece jenom chtěli vyjádřit [podíl výdajů na dávky důchodového pojištění na HDP](#), tak ten v ČR kolísá mezi 8 - 9,5 %, průměr EU je někde mezi 11 a 12 %. Je jen věcí vlády, zda v dobách krize dá půl procenta navíc na důchody, nebo procento navíc na zbrojní výdaje. Teoreticky by to mělo být i věcí poslanců, ale současná vláda se rozhodla, že ze schváleného státního rozpočtu udělá trhací kalendář, přestože si jej nechala posvětit svou výraznou parlamentní většinou.

Grafy *Mezinárodní komparace výše veřejných výdajů na důchodový systém*, jejímž autorem je Národní rozpočtová rada (ke stažení [ZDE](#)), ukazují, že ČR je pod průměrem EU ve všech možných srovnáních týkajících se důchodového systému. Není se čemu divit. Česká vláda má [strategie na](#)

[všechno možné i nemožné](#), ale na oblast důchodů, jež zahrnuje cca 40 % vládních výdajů, celkem nepřekvapivě žádnou oficiální strategii nemá.

Motivace politiků je jednoduchá. Za peníze nalité do důchodového systému nedostanou žádné honoráře za vydané paměti, úmyslně podhodnocené akcie korporací, sponzorské peníze na předvolební kampaně, ani místa ve správních radách po ukončení politické kariéry. Na vojenský materiál, dotace všeho možného a nemožného, daňové úlevy korporacím či příspěvky politickým neziskovkám peníze jsou. Důvod je jasný. Tyto zákonně ulité prachy mají blahodárný potenciál, protože vynášejí politické a ekonomické dividendy všeho druhu.

To, že stát se hroutí a musí pak vyrovnávat rozpočet výprodejem svého majetku, je jenom třešničkou na dortu. Přináší to další příležitosti k obohacení korporací i na ně napojených politiků na levném výprodeji státního majetku. Přesměrování výdajů státního rozpočtu do rukou korporací je podstata neoliberální politiky posledních třiceti až padesáti let.

Závěrem

Je velmi obtížné fundovaně psát o důchodech, protože data o vývoji výše uvedených parametrů důchodového systému jsou v podstatě nedostupná. Nevím, co dělají ekonomové národohospodářských fakult, statistici ČSÚ a vládní úředníci na ministerstvech financí a sociálních věcí.

To se vláda rozhoduje jen podle veřejně dostupných údajů a toho, co ji podstrčí různí lobbisté soukromých penzijních fondů a další podobní “experti”?

No tak nás pak bůh ochraňuj. Existuje v této zemi vůbec někdo, kdo té problematice rozumí do hloubky?

Pokud ano, rád bych si od něj něco smysluplného přečetl. To, co tisknou naše masmédia, jsou plytká tvrzení postrádající fakta, analýzy a pádné argumenty. Bohužel i na alternativních webech jsou to často jen ukřivděné výkřiky.

Tato země nepotřebuje “konsolidační balíčky” ani každoroční drastické změny zákonů v daňové, podnikatelské a sociální oblasti, ale promyšlenou a suverénní hospodářskou a investiční politiku, stabilní ceny a zákony zaručující důstojné mzdy a důchody. Sami si odpovězte na otázku, zda na takovou strategii tato vláda má.

Celá debata kolem penzijního systému se točí kolem jediného parametru, tedy kolem věkové hranice odchodu do důchodu. Přitom zrovna tento parametr by vůbec nemusel být definován a mohlo by to fungovat v podobě “virtuálních účtů”, na nichž by mohl každý občan po odpracování určitého počtu let, např. pětadvaceti, vidět, jaký důchod by dostal, kdyby do roka a do dne odešel do důchodu. Každý by si pak mohl podle své konkrétní životní situace zvolit, v kolika letech odejde do důchodu. Osobně očekávám, že takový systém by i bez sankcí za předčasný odchod do důchodu (tento termín by zmizel) vedl naopak k tomu, že většina lidí by pracovala déle. Další pozitivum vidím v tom, že by z trhu práce zmizeli lidé, jejichž jedinou motivací k práci je “nějak to doklepat do důchodu”.

Důchodci nejsou žádná podřadná skupina, ale lidé, kteří z velké části vybudovali to, v čem dnes žijeme. Jsou to naši rodiče a prarodiče, kterým jsme povinováni úctou a láskou. A v neposlední řadě jsou to lidé, kteří před 35 lety změnili orientaci tohoto státu. Je velký paradox, že dnešní vláda, která se plně hlásí k étosu “listopadové revoluce”, dnes její tehdejší protagonisty trestá a ponižuje, přičemž sama prosazuje, podporuje, navrhuje a jmenuje do vysokých vládních funkcí lidi, kteří mají na hlavě spoustu másla z minulého režimu.

Požadujeme a prosazujeme:

- Důstojné důchody pro dnešní i budoucí důchodce.
- Spravedlivé mzdy pro zaměstnance odpovídající naší produktivitě práce.
- Stabilní a férové podnikatelské prostředí pro podnikatele.
- Méně peněz na nesmyslné zbrojení.
- Zrušení dotací pochybným firmám a politickým neziskovkám.
- Zrušení investičních pobídek a daňových úlev pro zahraniční korporace.

AUTOR: Stanislav Blaha

ZDROJ